

Vinteranvändning i urbana grönområden:

Kvaliteter som gör parker och grönområden attraktiva året om.

Ida Dorson Hedén

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Landskapsarkitekturprogrammet

Alnarp 2026.

Vinteranvändning i urbana grönområden: Kvaliteter som gör parker och grönområden attraktiva året om.

Winter usage of urban green spaces: Qualities that makes parks and green areas attractive year round.

Ida Dorson Hedén

Handledare:	Stefan Sundblad, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Examinator:	Anna Petersson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kurskod:	EX0845
Program/utbildning:	Landskapsarkitektprogrammet
Kursansvarig inst.:	Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Utgivningsort:	Alnarp
Utgivningsår:	2026.
Nyckelord:	Vinterstäder, stadsplanering, offentliga grönområden, offentliga platser, parker och folkhälsa, vinterdesign

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Fakultet för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institution för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Sammanfattning

Detta kandidatarbete ämnar att undersöka hur vinterklimat påverkar upplevelse, rörelsemönster och uppfattningar av utemiljöer vintertid. Genom en litteraturstudie, en mindre fallstudie och intervjuer med yrkesprofessionella undersöktes hur forskningsområdet konkretiseras och arbetas med i praktiken. I dagsläget saknas det forskning som studerar vintergestaltning och rörelsemönster utomhus vintertid. Mikroklimatet på en plats har en stor påverkan på upplevelse, uppfattning och användningen av utemiljöer. Genom att analysera platserns unika mikroklimat kan styrkor och svagheter identifieras och bearbetas. Arbetet belyser att planering och en medvetenhet av rörelsemönster vintertid kan kombineras med olika getsaltningsgrepp och insatser för att öka attraktiviteten av utemiljöer vintertid. Både litteraturen och intervjuerna poängterar att vintergrönt, belysning, aktiviteter och unika konstinstallationer kan användas för att skapa unika vinterupplevelser. De mest återkommande aspekterna från litteraturen och intervjuerna med yrkesprofessionella var att skötsel och trygghet behövde fungera för att miljöerna skulle upplevas som attraktiva vintertid. I gestaltungsarbetet sker det en ständig avvägning mellan drift och skötselaserpekter och estetiska kvaliteter vid planering och drift av utemiljöer. Intervjuerna antyder på en liknande arbetsmetod mellan olika landskapsarkitektkontor. De intervjuades fokus ligger på gestaltning ur ett helårsperspektiv med multifunktionella ytor som ska kunna erbjuda unika kvaliteter vid skiftningar av väderförhållanden.

Nyckelord: Vinterstäder, stadsplanering, offentliga grönområden, offentliga platser, parker och folkhälsa, vinterdesign

Abstract

This thesis aims to investigate how winter climate affects experience, movement and perception of outdoor spaces during winter. Using the help of a literature study, a smaller case study and interviews with professionals, this thesis aims to investigate how professionals work regarding planning spaces for winter use. At the time of this study being conducted there exists a lack of research relating to winter designing and the usage of outdoor spaces during winter. Microclimate in individual spaces affects the experience and usage of the outdoor space uniquely. By analysing a space's unique microclimate, its strengths and weaknesses can be identified and processed. The findings indicate that a unique spaces microclimate generates individual and unique results regarding experience. This work highlights that planning and awareness regarding movement and activity during the winter can be combined with different design principles and efforts to attempt to augment the attractiveness of outdoor spaces during wintertime. Evergreen, illumination, activities and exclusive events can be used to create unique winter experiences. The most common aspect from the literature and the interviews with professionals regarded the functioning of maintenance and safety outdoors. The functioning of maintenance is vital for outdoor spaces to be regarded as attractive during winter. Professionals work continuously to balance maintenance and aesthetic qualities when planning and maintaining outdoor spaces for winter use. The interviews indicate a similar work methodology between the different landscape architecture offices. The interviewees worked based on an year-round perspective offering multifunctional areas that offer unique qualities with the shift of weather conditions.

Keywords: Winter cities, Urban design, Public open space, public spaces, parks and public health, winter design

Innehållsförteckning

1.	Inledning	5
1.1	Introduktion	5
1.2	Mål och syfte	6
1.2.1	Mål	6
1.2.2	Syfte	6
1.3	Frågeställningar	6
1.4	Material och metod	6
1.4.1	Litteraturstudie	6
1.4.2	Intervjufrågor	7
1.4.3	Fallstudie	8
1.5	Avgränsningar	8
2.	Resultat	9
2.1	Vinterplanering i teori	9
2.1.1	Rörelsens betydelse fysiskt och psykiskt	9
2.1.2	Vad påverkar användning av utemiljöer?	10
2.1.3	Mikroklimatets påverkan på vistelse	11
2.1.4	Temporära installationer	12
2.1.5	Planeringsprinciper för vinterstäder	14
2.1.6	Planering och gestaltning av utemiljöer	15
2.2	Vintergestaltning i praktiken	16
2.2.1	Fallstudie, Folkets park, Malmö	16
2.2.2	Intervjuer med Landskapsarkitekter	18
2.2.3	Svar från intervjuerna	19
3.	Diskussion	23
3.1	Vintergestaltning i teorin och praktiken	23
3.2	Metodreflektion	25
3.3	Framtida forskning	26
3.4	Slutsatser	26
	Referenser	27

1. Inledning

1.1 Introduktion

Att röra sig ute i våra gröna miljöer kan kännas inspirerande och tillfredställande under de gröna månaderna på året. Hur kan olika vinterkvaliteter och gestaltningar uppmuntra invånare att röra sig utomhus under vinterhalvåret? Detta kandidatarbete ämnar undersöka olika kvaliteter i de gröna utemiljöerna som uppskattas och uppmuntrar till utomhusvistelse under vinterhalvåret. Och hur olika aktörer som planerar för offentliga miljöer tar sig an gestaltningsarbetet för miljöer som påverkas av ett vinterklimat.

SMHI (u.å.: stycke 2) definierar vinter som perioden då dygnets medeltemperatur kontinuerligt är 0,0 grader Celsius eller lägre. Då Sverige är beläget på den nordliga delen av jordklotet och har fyra årstider varav hälften under mörkare och kallare förutsättningar än sommartid är det relevant att undersöka hur människor påverkas och använder sig av utemiljöer i sin vardag vintertid. Frisk luft och rörelse är minst lika viktigt att ta del av, speciellt under vinterhalvåret då forskning visar att människor rör sig mindre (Hamilton et al. 2008). Fysisk motion och utomhusvistelse är vitalt för både fysiskt och psykiskt välmående (Hansen 2019), något som i stor utsträckning minskas hos populationen under de kallare och mörkare månaderna om året (Arnardottir et al. 2017). Planering och gestaltning av utemiljöer blir en vital aspekt i att försöka uppmuntra och höja kvaliteten av utomhusvistelse.

I vardagen rör sig allmänheten igenom offentliga miljöer. Costamanga et al. lyfter att de offentliga platserna i staden är var majoriteten av mänskliga möten äger rum. Dessa mötesplatser är speciellt viktiga för den psykiska hälsan under vinterhalvåret då isolering blir mer förekommande på grund av flertalet stressfaktorer under den kallare mörkare säsongen (Costamagna et al. 2019, s.139). I dagsläget finns det flertalet studier på fysiskt och psykiskt välmående kopplat till rörelse och utomhusvistelse i varmt klimat. Forskning kopplat till utomhusrörelse och vistelse i vinterklimat är dock ett område som inte är lika representerat.

1.2 Mål och syfte

1.2.1 Mål

Målet är att analysera och sammanställa vilka aspekter och kvaliteter som bör prioriteras och användas för att skapa attraktiva utemiljöer för vintersäsongen. Fokus ligger på att undersöka vilka aspekter som kan implementeras vid planering av utemiljöer i Skåne.

1.2.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur utemiljöer kan gestaltas, skötas och aktiveras för att skapa utemiljöer som ses som attraktiva under vinterhalvåret. Vidare är syftet att undersöka om och hur vintergestaltning beaktas och arbetas med inom dagens planeringsprocesser av yrkesprofessionella.

1.3 Frågeställningar

För att uppnå studies syfte och mål utgår arbetet från följande frågeställningar:

- ***Hur kan gestaltningen av utemiljöer uppmuntra till användning under vinterhalvåret?***
- *Vilka upplevelsemässiga faktorer kan integreras för att utemiljöer ska upplevas som attraktiva vintertid?*
- *Hur påverkar mikroklimat och väderskydd användningen av utemiljöer under vinterhalvåret?*
- *Hur arbetar landskapsarkitekter med vinteranpassad gestaltning i samtida praktik?*

1.4 Material och metod

1.4.1 Litteraturstudie

Detta arbete baseras på olika vetenskapliga artiklar och undersökningar som berör upplevelsevärden, användning och problematisering av gestaltandet för utemiljöer med vinterklimat. I dagsläget finns det en brist på artiklar och litteratur som berör området, nationellt och internationellt. På grund av detta har källorna både ett nationellt och internationellt perspektiv för att fylla kunskapsluckorna. Eftersom litteraturen är internationell kan ett bredare perspektiv framkomma i diskussionen om hur problematiken behandlas och arbetas med runt om i världen.

Då materialet inom området är begränsat och relativt nytt har inte årtal varit en begränsande faktor. Det huvudsakliga kriteriet har varit undersökningar som behandlar användning och rörelse under vinterhalvåret, samt design- och gestaltungsprinciper specifikt riktat till att uppmuntra till rörelse och användning oberoende av väderförhållanden. De huvudsakliga sökorden som använts för att få fram material för detta arbete har inkluderat, *Winter cities, Urban design, Public open space, public spaces, parks and public health* och *winter design*.

1.4.2 Intervjufrågor

Intervjuerna i detta arbete var både i person, över länk och över mejlkontakt. Intervjuerna som utförts har varit med tre olika arkitektkontor i Skåne och utöver det har en intervju med Malmö stad utförts. Detta för att få en inblick i hur yrkesprofessionella jobbar med gestaltungsprojekt vintertid. Semistrukturerade intervjuer utfördes utefter Patel och Davidsons (2011) metod i *Forskningsmetodikens grunder*. Den låga graden standardisering, alltså att frågornas ordningsföljd och formulering anpassas efter samtalet, bidrog med en friare och spontanare diskussion (Patel & Davidson 2011). Intervjun över mejl bestod av frågor berörande gestaltning, vinterkvaliteter och planering. Dessa frågor användes även vid de semistrukturerade intervjuerna som genomfördes i person. Det semistrukturerade formatet gav en generell riktlinje men tillät möjligheten till spontana tankar och idéer att träda fram i diskussionen. De nedanstående frågorna har använts i varje intervju som en grund.

Intervjuerna spelades in med röstinspelningsverktyget på telefon med intervjuades godkännande. Sedan transkriberades ljudfilen med *Microsoft Words* transkriberings verktyg. Eftersom ljudkvaliteten vid inspelningarna strulade blev transkriberingen svårförstådd och var i stort behov av att redigeras. Efteråt skickades en kortare sammanfattning utifrån intervjuerna tillbaka till de intervjuade. Sammanfattningen berörde i stora drag det som diskuterades under intervjutillfället och efter deras godkännande bearbetades intervju svaren ännu en gång. De slutgiltiga sammanfattningarna från intervjuerna är de som presenterats i detta arbete.

De involverade landskapsarkitekterna i intervjuerna är följande. Anna Jönsson från White arkitekter, Klara Wallby från Afry och Tobias Starck från Sydväst arkitektur och landskap. Vidare intervjuades Mattias Berg som arbetar som programansvarig för Folkets park på Malmö stad.

INTERVJUERNFÅGOR

- *Hur arbetar ni med att skapa parker och grönområden som upplevs attraktiva även under vinterhalvåret?*
- *Vilka utmaningar möter du oftast när det gäller att gestalta parker för vinterbruk?*
- *Vilka upplevelsemässiga kvaliteter anser du är särskilt viktiga att prioritera i parkgestaltning för vinterbruk?*
- *I vilken utsträckning tar ni hänsyn till användarnas sensoriska upplevelser (ljus, material, färg, ljud) i vinterklimat?*
- *Påverkar lokala väderförhållanden era gestaltungsval i parker och grönområden?*
- *Arbetar ni med väderskydd (vind, snö, kyla) i parkdesign, och i sådana fall vilka lösningar har du upplevt som mest framgångsrika?*
- *I vilken grad upplever du att klimat- och väderanpassning prioriteras i dagens planerings- och gestaltungsprocesser?*
- *Finns det exempel från projekt du arbetat med där vinteraspekten haft särskilt stor påverkan på utformningen?*

1.4.3 Fallstudie

I detta kandidatarbete har en mindre fallstudie utförts. Folkets park i Malmö används som fallstudieexempel för att skapa en uppfattning om hur vintergestaltning och aktivering kan arbetas med inom branschen. Detta har utförts i form av en mindre intervju över länk med programansvarige för Folkets park, på Malmö stad. De ovanstående frågorna från intervjuerna med landskapsarkitekterna användes som grund även för denna intervju. Den semistrukturerade intervjumetoden tillät anpassning av vissa av frågorna för att de skulle passa vid intervjutillfället.

1.5 Avgränsningar

På grund av kandidatprojektets snäva tidsram fokuserade arbetet på en litteraturstudie och en mindre intervjuserie. Vidare ska intervjuer med användare av park och utemiljöer gällande användningen ej utföras. Försättningsvis hade det varit relevant att ha utfört en egen fallstudie baserat på resultaten från litteraturen och intervjuerna. Detta för att undersöka om resultaten påverkar användningen i ett verkligt scenario med kompletterande intervjuer. Detta har ej utförts och diskuteras i stället i litteraturstudien som har liknande fallstudier. De olika aspekterna i litteraturresultatet kommer även att hållas kortfattat.

2. Resultat

2.1 Vinterplanering i teori

Då vintern sträcker sig lång och oundvikligt i de nordiska länderna är det relevant att undersöka vad som rent konkret påverkar människors upplevelse och användning av utemiljöer i ett vinterklimat. Med litteraturanalysen konkretiseras utomhusvistelsen i form av väder, plats och gestaltning. Vidare undersöks vad som påverkar och uppmuntrar besökare att använda sig av offentliga rum vintertid. Litteraturen i denna studie är internationell och nationell med ett fokus på studier utförda i länder som har vinterklimat. Detta för att jämföra hur andra nationer påverkas men även se hur de tar ställning till vistelse i utemiljöer vintertid.

2.1.1 Rörelsens betydelse fysiskt och psykiskt

Positiv psykisk välmående har kopplats till fysisk hälsa och i vårt moderna samhälle rör oss allt mindre, vilket medför problem (Hansen 2019). Speciellt motigt kan det bli under vinterhalvåret då soltimmarna minskar, nederbörden ökar och vädret har en tendens att bli mer instabilt (SMHI u.å.).

En studie genomförd i Kina visade att förändringar i väderförhållanden hade en signifikant påverkan på deltagarnas nivåer av depression (Zhang et al. 2025). Studien följde deltagarnas rörelse digitalt för dagen, deras aktivitetsnivå samt deras sinnestillstånd. Datan kopplades till aktivitetsnivå och rådande väderförhållande för dagen. Efter ett års datainsamling kom de fram till att väderförhållandet påverkade de delaktigas mentala sinnestillstånd som i sin tur påverkade deras fysiska aktivitet. Vid mer drastiska förändringar av väderförhållanden, exempelvis mängden dagsljus och större temperaturförändringar, påverkades deltagarnas humör och beteenden mest. Ytterligare var resultaten inte endast bundna till övergången mot vinterklimat. Övergången till sommarväder medförde liknande resultat (Zhang et al. 2025, s. 8).

Låga temperaturer och hög nederbörd kan innebära en ökad risk för olyckor under vinterhalvåret. Den ökade risken för att till exempel halka och skada sig kan vara avgörande för om människor vill ge sig ut. Den äldre populationens rörelsemönster är speciellt påverkad (Dionne 2024). Costamanga et al. understryker att det kan finnas direkta kopplingar till skador i kallare såsom halkolyckor och förfrysning. Men att avsaknaden av fysisk aktivitet orsakar mycket värre hälsoproblem och bör främjas året om (2019, s. 139).

Alltså går det att konstatera att utomhusvistelse är viktigt året om. Aktivitetsnivån baserat på årstid och väderlek är komplext bundet till upplevelse, aktivitet och humör. Alltså bör åtgärder implementeras för att uppmuntra enkla och säkra val till utomhusvistelse under vinterhalvåret då utomhusvistelse är försvårat. Detta för att människor inte ska behöva avstå från fysisk aktivitet och vistelse i offentliga miljöer vintertid. Aspekter som påverkar både psykisk och fysisk välmående året runt.

2.1.2 Vad påverkar användning av utemiljöer?

I dagsläget finns det en begränsad mängd studier som dokumenterat kvaliteter och användning av utemiljöer vintertid. Dylikt saknas studier baserat på om upplevelsen påverkas med hjälp av olika redskap eller aktiviteter. Bianchi (2011) undersökte hur relationen mellan skötsel av utemiljöer vintertid och användningen av besökarna såg ut i en fallstudie i Smythe Park Toronto i Canada. Studien har visat att isrinkar, skidor och olika vandringsleder är de vanligaste aktiviteterna som etableras vintertid (Bianchi 2011).

Parken i fallstudien hade mycket att erbjuda gällande sommaraktiviteter, såsom en utomhuspool och vattenspel, men saknade säsongsbaserade aktiviteter vintertid. I fallstudien intervjuade Bianchi besökare av parken som önskade förändringar vintertid. Förbättringsområdena inkluderade bättre skötta gångvägar, adderad belysning, skyltar som informerade om halkrisker, en offentlig toalett och vinter unika aktiviteter i parken. Mest förekommande var önskan om närvarande skötsel. Det skulle tillåta besökare att vistas i området och röra sig oberoende om det snöat dagen innan (Bianchi, 2011).

Vidare understryker hon att planerare har ett ansvar att tänka på alla årstider och att det ska vara attraktivt och tillgängligt året om. Detta i form av exempelvis vintergrönt material för att skydda mot vind samt addera visuellt värde. Andra exempel inkluderade implementering av belysning och adderingen av andra faciliteter för att öka trygghet och tillgänglighet. Slutligen diskuterar Bianchi att en del av dessa åtgärder riskerar att bli kostsamma men kan vara värt kostnaden för användarnas fördel (Bianchi, 2011).

Sammanfattningsvis belyser Bianchis fallstudie att de intervjuade i hög grad önskade en närvarande skötsel i parkområdet. Detta för att vistelsen skulle kännas attraktivare och tryggare. Flertalet andra åtgärder och faciliteter kan implementeras för att öka attraktiviteten av utemiljöer vintertid. Avslutningsvis understryker hon att det basala såsom skötsel ej är möjligt att bortprioritera.

2.1.3 Mikroklimatets påverkan på vistelse

Relationen mellan väder och utomhusvistelse är speciellt unik i Norden. Skandinaver har en annan relation till soligt väder. Studier har konstaterat att om solen kikar fram är det större sannolikhet att människor är ute och rör sig i Skandinavien (Eliasson et al. 2007, s. 10.) En likande studie (Watanabe et al. 2024) utförd i Sapporo Japan konstaterade att mängden sol inte påverkade mängden människor som rörde sig ute i offentliga miljöer på ett lika markant sätt som i den svenska studien.

Ett interdisciplinärt forskarteam Eliasson et al. (2007) utförde en undersökning i Göteborg, för att ta reda på om det fanns ett samband mellan människors användning och upplevelse av fyra olika utemiljöer kopplat till rådande väderlek vid besöksstillfällena. Resultaten tydde på att himlens klarhet och den generella temperaturen var de största avgörande faktorerna till att använda och vistas på platserna (Eliasson et al. 2007). Costamanga et al. (2019) refererar i sin studie till en annan studie utförd av Hass-Klau et al. (1999) där de noterade att aktiviteter uppkom i högre grad på platser som exponerades av solljus och var skyddade mot vind.

Vidare kom forskarteamet fram till att den väderlek som inträffade gav olika dynamiska svar baserat på intervjuade och platserna. Vissa av de undersökta platserna fick förhöjda kvaliteter enligt intervjuade när det exempelvis var speciellt blåsigt, då platen upplevdes som mer dynamisk. Medan andra platser upplevdes som allra bäst när det var svag vind (Eliasson et al. 2007).

Sammanfattningsvis förespråkar forskningsteamet att mer forskning bör utföras gällande mikroklimat och dess upplevelsevärden. Genom att undersöka en plats mikroklimat kan resultaten hjälpa med planeringen och se vilka styrkor och svagheter som behöver bearbetas (Eliasson et al. 2007). Alltså kan olika vädertillstånd användas för att förhöja upplevelsen av en plats. Blåsigt behöver inte alltid betyda dåligt, och soligt behöver inte alltid betyda bra.

Det tidigare nämnda japanska forskningsteamet Watanabe och Setoguchi (2024) utförde en undersökning med fokus på relationen mellan rörelse och uppehåll på en torgyta vintertid. Studien som ägde rum i Sapporo i norra Japan fokuserade på tre sorters uppehåll: sitting, staying och walking. Studien visade att det inte var någon större skillnad i mängden människor som rörde sig på torgytan under vintertid relaterat till andra årstider. Dock förändrades uppehållet och rörelsemönstret av vintervädret och tillgängligheten på platsen i form av framkomligheten. Människorna som stannade på platsen stannade i huvudsak av

två huvudanledningar. Antigen för att ta bilder av vinterlandskapet samt monument/skulptur, eller för att leka i snön (Watanabe et al. 2024).

Resultaten från studien innefattade att människor i stor grad fortfarande besökte torgplatsen, men när nederbörd såsom snö och is påträffades blev deras rörelse bundet till snöfria zoner. Den spontana rörelsen de observerade under sommarhalvåret förekom ej i samma grad under vintern. Detta resulterade i att människor rörde sig längs med sträckor på och intill torgytan som hade markvärme. Vidare konstaterade de även när temperaturerna blev lägre än 5°C var det nästan ingen som använde sittplatserna intill torgplatsen (Watanabe et al. 2024).

Fortsättningsvis diskuterar Watanabe et al. (2024) att aspekter såsom hur lättillgänglig snö är på en plats för fotografering och lek spelar en avgörande roll i användningen och rörelse på platsen. Duon anser att det finns ett värde i att ha ytor där snön kan få ligga kvar, men för att människor ska uppmuntras att interagera med snön behövs oftast fler åtgärder implementeras. Att endast skotta bort all snö i staden är en kostsam och oftast icke effektiv lösning till att uppmuntra individer till utomhusvistelse. Alltså påpekar de att mer sofistikerade lösningar bör etableras för att både öka tillgängligheten och attraktiviteten av våra utemiljöer under vinterhalvåret (Watanabe et al. 2024).

Sammanfattningsvis påverkar väderleken och mikroklimatet som råder en avgörande roll i rörelse, uppfattning och användning av utemiljöer. Genom att identifiera vilket typ av mikroklimat som existerar på platsen kan dess unika förutsättningar bli en avgörande aspekt i gestaltningen. Vidare är det viktigt att poängtera att upplevelsen av utemiljöer ändras med rådande väderlek och uppfattas individuellt. Detta kan bli en tillgång men även svaghet i gestaltungsarbetet. Det blir alltså viktigt att komma ihåg att väder och plats är ett komplext interdisciplinärt arbetsområde.

2.1.4 Temporära installationer

Temporära installationer kan fungera som ett medel att förändra upplevelsen och vistelsen i utemiljöer med små medel. I en studie utförd i Khabarovsk, Ryssland undersökte ett interdisciplinärt forskningsteam Paukaeva et al. (2021) om rörelse och uppehålls mönstren förändrades på stadens största torgyta när en temporär installation ägde rum vintertid. Efter att ha undersökt den vardagliga rörelsen och användningen av torgytan både dagtid och kvällstid och jämfört det med användningen när den temporära installationen ägde rum, kunde de se en markant förändrad rörelse och användnings mönster (Paukaeva et al. 2021).

Forskningssteamet observerade att den temporära installationen på torgytan påverkade besökarens beteende och villighet att befinna sig på torgytan både dagtid men även kvällstid. De områdena av torgytan som hade effektbelysning som ett komplement till installationen fick ökad besöksfrekvens kvällstid (Paukaeva et al. 2021).

Forskningssteamet såg även att närvaron av aktiviteter och lek i samband med evenemanget gjorde besökare mer villiga att stanna utomhus under längre perioder. Detta eftersom aktiviteterna genererade mer kroppsvärme. Ökad rörelse och aktivitet förekom även med när temperaturerna var lägre än -12°C. Om installationen/konstverken är placerade utspritt på ytan konstaterade forskningssteamet att detta uppmuntrade besökare till att röra sig över större delar av torget. Många besökare gick ur sin väg för att kunna ta del av installationerna dygnet runt (Paukaeva et al. 2021). Denna ökade villighet att röra sig utomhus är speciellt viktigt under vinterhalvåret då människor i kallare regioner inte rör sig lika frekvent (Hamilton et al. 2008).

Paukaeva et al. (2021) förespråkar för temporära installationer speciellt under vinterhalvåret som mindre medel för att förhöja vintersäsongen. Speciellt då temporära installationer och evenemang i utemiljöer i vinterstäder oftast inte kräver ombyggnad av platsen. Vidare förespråkar de till en medvetenhet vid utveckling och planering av permanenta strukturer som kan kombineras och underlätta implementering av temporär design (Paukaeva et al. 2021, s. 2) Forskningssteamet förespråkar att det kan vara fördelaktigt att installationen eller det temporära eventet inte drivs i ekonomiskt syfte, och i stället fokusera på att gynna det kulturella och sociala livet för samhället. Temporära installationer och evenemang vintertid kan bidra med att skapa en uppskattning och en kulturell anknytning till klimatet som boende befinner sig i (Paukaeva et al. 2021).

Alltså kan temporära installationer vara ett enkelt medel att skapa engagemang och variation av vardagslandskapet vintertid. Kombinationen av permanenta kvaliteter såsom skulpturer kan kombineras ihop med de temporära installationerna på ett enkelt icke-permanent vis. Vidare kan olika installationer och temporära konstverk leda till diskussioner och anknytningar för invånare med sin omgivning. Belysning som ett komplement till installationerna kan även erbjuda en ökad känsla av trygghet men även agera ett supplement till dessa temporära installationer.

2.1.5 Planeringsprinciper för vinterstäder

“However, it seems obvious that a Mediterranean climate enables a social street life to an extent that is not possible in the European North” (Costamanga et al. 2019, s. 131). Medelhavsregionen har ett klimat som är mer tillåtande till ett socialt gatuliv året om. Det är viktigt att inse att klimatet i Skandinavien stora delar av året kan vara en hindrande faktor till ett socialt gatuliv.

Pressman (1989) påstår att nybyggnation runt om i västvärlden i hög grad har fått ett internationellt uttryck i stället för att fokusera på en organisk och regional utveckling. I stället för att tillåta olika formspråk, lösningar och estetik växa fram lokalt beroende på olika regioners förutsättningar och mikroklimat har arkitekturen och dess lösningar fått ett homogent uttryck. Vidare påstår han att byggstandarden ej anpassas till klimat och region på ett sådant vis som det hade behövts (Pressman, 1989).

Landskapet och den urbana byggda miljön bör samspela på ett sätt som utvecklar de redan existerande kvaliteterna. Vidare bör utvecklingen bidra till ett samspel och symbios mellan boende och dess boendemiljö (Pressman 1989). Många av Pressmans exempel rör fysiskt byggda lösningar såsom inomhusgallerior, täckta passager och dylikt för att skydda den lokala populationen från det tuffa klimatet vintertid. Dock argumenterar Pressman att denna sorts lösningar är svåra att förlita sig på då dessa ytor aldrig blir helt och hållet offentliga (Pressman 1989). De blir oftast ytor som ses som halvprivata eller dylikt, oftast med öppettider som begränsar användningen.

I dagsläget kan halvoffentliga ytor som gallerior ifrågasättas om de kan ses som ett fungerade tredje rum. Speciellt då många köpcentrum numera inte kan hålla verksamhet öppen på grund av den stora e-handeln och förändrad livsstil (Dagens Industri, 2025). Alltså bör fokus ligga på att skapa utemiljöer som främjar uppehåll och vistelse utomhus utan premisen att det finns specifika öppettider att förhålla sig till.

Costamanga et al. (2019) diskuterar i sin studie att prioriteringen av gestaltning och skötsel vintertid ska fokusera på de allmänna ytorna i staden. Vinteraktiviteter kan agera ett spännande komplement till invånares vardag. Dock är dessa vinteraktiviteter och platser vanligtvis inte förekommande i allmänhetens vardagliga rörelsemönster. Torg, gator, grönområden och dylikt är där människor brukar passera och uppehålla sig. Costamanga et al. argumenterar att det är på dessa platser där människor möter medmänniskor. De offentliga miljöerna blir alltså betydande för den sociala kontakten mellan människor. Detta är speciellt viktigt vintertid på grund av stressfaktorer såsom självisolering och dylikt när det

blir kallare och mörkare. Offentliga ytor blir även en mötesplats för människor som i vanliga fall inte brukar möta varandra i sin vardag. Alltså bör skötseln och gestaltningen av platserna vara tillgängliga för att bibehålla ett interaktivt och socialt stadsliv året runt (Costamanga et al. 2019).

”Spaces that can be accessed by everyone provide a setting for spontaneous meetings, and even brief contact such as recognizing each other’s presence, or recognizing each other by sight, can help strengthen the social fabric of a community as well as broaden individuals’ perspectives.” (Costamanga, et. al. 2019, s. 134)

Den offentliga sektorn bör inte underhållas och fungera under premissen att de ska vara handelsplatser. Dessa platser ska agera sociala arenor som ska vara minst lika inbjudande och enkla att ta del av under vinterhalvåret. Logistik och utformning för vinterhalvåret ska inte vara en anledning till bristande kvaliteter, funktioner och tillgänglighet.

Alltså går det ej att förlita sig på metoder som är kopplade till halvoffentliga ytor. Lösningar som appliceras runt om i världen måste analyseras baserat på dess påverkan av unika lokala mikroklimat och invånares rörelsemönster innan de appliceras. Sociala möten och rörelse genom staden bör ej bli bundet till öppettider eller icke tillfredställande skötsel och driftinsatser. Då spontana möten agerar ett stärkande band i den lokala befolkningen bör utemiljöer skötas och gestaltas för att så många som möjligt enkelt ska kunna ta del av det.

2.1.6 Planering och gestaltning av utemiljöer

Sammanfattningsvis kan vi inom litteraturen hitta ett antal exempel från tempererade klimat såsom i Kanada, Skandinavien, nordöstra Europa och Ostasien där idéer och principer kretsande vintergestaltning existerar. Diskussionerna inom litteraturen berör i stor grad gestaltning som fokuserar på ökad soltillgång, metoder för att minska blåst och kastvindar, samt anpassning av mikroklimatet. Vidare diskuteras användningen av byggda strukturer såsom caféverksamheter och andra sorters väderskydd som en tillgång till skydd mot väder vintertid (Costamanga et al. 2019). Emellertid existerar en problematik med att förlita sig på semiprivata konstruktioner och ytor då användning av dessa lätt blir bundet till öppettider och konsumtion.

Vidare kan attityden till vinterklimat påverkas med hjälp av vinterkvaliteter och festivaler. Snö kan i dessa situationer vara en resurs estetiskt och i form av aktiviteter. Genom att uppmuntra och tillgängliggöra unika vinteraktiviteter och kvaliteter kan detta både bli en arena till nya möten och diskussioner. Detta kan i sin tur bidra till en större stolthet för invånare i städer som uppmuntrar och

tillgängliggör vinterns unika tillgångar (Paukaeva et al. 2021). Skötsel och drift blir ett redskap för att tillgängliggöra den offentliga miljön för allmänheten. Detta är något som planerare bör prioritera då användare av utemiljöer i högsta grad önskar en närvarande skötsel vintertid. Skötsel och planering av ytor blir alltså viktiga faktorer för att uppmuntra rörelse till fots året om. Detta kan utföras genom snöröjning och markvärme för att tillgängliggöra passager och rörelse utomhus.

Avslutningsvis ger litteraturen en inblick i den mångfacetterade och interdisciplinära ämneskunskapen som gestaltning i vinterklimat kräver. Vidare har det konstaterats att detta fortfarande är ett ämne som saknar forskning i dagsläget. Den generella åsikten inom forskningsområdet är att tillförseln av semioffentliga ytor såsom gallerior och täckta passager kan vara väderfulla men går ej att förlita sig på. Frågan blir hur planeringen blir i ett klimat som utanför byggda väggar utsätts för ett tufft klimat vintertid. Möten är viktigt året om. Så hur arbetar yrkesverksamma för att skapa miljöer som är enkla och attraktiva att mötas och vistas vid även vintertid?

2.2 Vintergestaltning i praktiken

Litteraturstudien tillförde en fördjupad förståelse för vad som påverkar människors upplevelser och användning av utemiljöer vintertid. Vidare undersöktes vad som behövs för att miljöer ska kunna fungera och vara tillgängliga under vinterhalvåret. Som komplement till litteraturstudien kommer nästa del i detta arbete att undersöka hur yrkesprofessionella jobbar med dessa frågor i praktiken. Intervjuerna och fallstudien ämnar undersöka hur yrkesprofessionella jobbar med gestaltningen av utemiljöer vintertid. Fallstudien avser ge ett exempel på tematisering och aktivering av en parkmiljö vintertid. Nästkommande del undersöker om arkitektkontoren arbetar med samma aspekter som tagits upp i litteraturen? Eller skiljer sig deras arbetsmetoder helt och hållet, både från litteraturen och de olika arkitektkontoren?

2.2.1 Fallstudie, Folkets park, Malmö

Fallstudien baseras på en intervju med Malmö stad för att undersöka hur aktiviteter och tematisering kan uppmuntra till användning av en parkmiljö vintertid. Intervjun utfördes med Mattias Berg som jobbar som programansvarig för Folkets park på Malmö stad.

Folkets park upprättad 1891 av Malmös socialdemokratiska förening är Sveriges äldsta folkpark. På platsen som Folkets park är beläget idag fanns det redan en

populär park anlagd på 1790-talet (Malmö stad 2025). Länsstyrelsen (u.å.) skriver att många folkparker i Skåne satsade på ett varierat utbud av kultur. Detta skiljer sig från många av folkparkerna runt om i landet som i huvudsak fokuserade på teaterscener och dansbanor. Då det bedömdes att det redan fanns ett gott utbud av teater och kulturella aktiviteter såsom närliggande Tivoli i Köpenhamn, utvecklades Folkets park i Malmö att se ut som det gör idag. Nöjeslivet fick stå i fokus och sedan 1930-talet har många kända svenska artister spelat på Folkets park scener (Länsstyrelsen u.å.) Intervjun med Berg fokuserade på hur aktiveringen av parken vintertid sett ut de senaste åren. Vidare diskuterades vad som har fungerat speciellt bra och hur organiseringen runt vinterprogrammet ser ut.

Sedan cirka sex år tillbaka har Malmö stad satsat extra på aktivering och trygghet i Folkets park under vintertid då väder, ljusförhållande och besöksantalet minskar. För att lösa problematiken har fokuset varit på att skapa innehåll och upplevelser, som lockar till användning av parkområdet vintertid. Införandet av de årliga vintertemaveckorna i Folkets park hade sin grund i en önskan att öka aktiveringen och tryggheten i parken under vinterhalvåret då parken inte hade en lika hög användningsfrekvens. Idag är vinter en central aspekt i parkens verksamhet, med den årliga vintertematiseringen som en av de populäraste aktiviteterna i parken. För att uppmuntra till vistelse och användning av parken under vinterhalvåret jobbar teamet med belysning, dekorationer och aktiviteter. Belysningen agerar både som dekoration och som ett medel för att öka tryggheten när dagarna är korta och nätterna långa. Vidare införde de möjligheten för besökare att kunna ta sig in inomhus i en av fastigheterna i parkområdet. På detta vis kan besökare värma upp sig en stund eller söka skydd från väder och vind. Detta alternativ är dock endast möjligt att ta del av bundna tider på dygnet.

Berg berättar att inspiration för nya idéer kommer både från olika initiativ inom Sverige och från utlandet. Köpenhamns ljusinstallationer, Londons omfattande vinterevenemang samt andra närliggande kommuners vinterevenemang blir ny inspiration för teamet. Inspirationen för skridskobanan som är en av de populäraste aktiviteterna i Folkets park vintertid, kommer från Wien. Skridskobanan som är igång några veckor vintertid lockar till sig hundra tusentals besökare (VIENNA.AT, 2025). Malmö stad ämnade att införa en liknande gratis aktivitet för allmänheten med skridskor redo att låna. Detta för att så många besökare som möjligt kan få delta. Isbanan är en populär och återkommande aktivitet som krävt bearbetning på grund av dess infrastruktur. De snabba temperaturväxlingarna som Malmö drabbas av vintertid kräver en med avancerad skötsel av isbanan. En annan svårhanterad aspekt i verksamhetens vinterprogram är hanteringen av långa kötider vid skridskoåkningen.

Berg meddelar att teamet kunnat se en skillnad i besöksantalet av Folkets park sedan vintertematiseringens införande. På sommarhalvåret har de noterat att besöksantalet i parken skiftar mer baserat på väderlek. Sämre väder sommartid verkar ha en större påverkan på besöksmängden tillskillnad från sämre väder vintertid. Om det inte är ett större särskilt evenemang i parken en sommardag med sämre väder minskar besöksantalet. Vintern verkar besökare villiga att ta sig ut i sämre väder för att kunna ta del av aktiviteterna i parken.

Sammanfattningsvis tyder fallstudien av Folkets park på att aktivering och tematisering av en park vintertid kan öka användning och besöksantalet. Genom att erbjuda en unik tematisering under en kortare period på året lockas besökare till parken trots sämre väder för att ta del av upplevelsen. Med hjälp av aktiviteter, dekorationer, stämningsbelysning och dylikt skapar teamet en transformation av parken. Speciellt populärt under vinterprogrammet är möjligheten att åka skridskor gratis. Detta resulterar i sin tur till högre tryck på parken vintertid vilket kan bero på att aktiviteterna endast äger rum under en kortare period. Detta skulle i sin tur kunna förklara villigheten av besökare att komma till parken trots sämre väder vintertid.

2.2.2 Intervjuer med Landskapsarkitekter

Tre intervjuer har utförts med landskapsarkitekter från tre olika kontor för att undersöka hur yrkesprofessionella arbetar med vintergestaltning i södra Skåne i dagsläget. Som det tidigare etablerats i intervjumetoden utfördes intervjuerna med en semistrukturerad struktur. Detta för att tillåta intervjuade att få tala fritt och starta upp andra diskussioner runt ämnesområdet. De involverade landskapsarkitekterna i intervjuerna är följande. Anna Jönsson från White arkitekter, Klara Wallby från Afry och Tobias Starck från Sydväst arkitektur och landskap.

Följande stycken är strukturerade på följande vis. Frågorna från intervjutillfällena kommer att behandlas en i taget. I dessa stycken kommer svaren från de tre intervjuade att sammanfattas och diskuteras.

2.2.3 Svar från intervjuerna

- ***Hur arbetar ni med att skapa parker och grönområden som upplevs attraktiva även under vinterhalvåret?***

Alla tre intervjuade svarade att de börjar gestaltningsprojekt med att fastställa övergripande användningsområden och funktioner inför gestaltningsarbetet. På grund av förändringar av väder och mikroklimat vintertid används parker inte i samma utsträckning. Utemiljöer blir i stället ofta passager för att nå målpunkter. Alltså identifieras existerande rörelsemönster som sedan bearbetas för att förstärka kvaliteterna av stråken. Detta sker både i form av att undersöka vilka tillgångar som existerar och vad som kan vidareutvecklas. Alla tre landskapsarkitekterna tog upp arbetet med ett helårsperspektiv i fokus. Att försöka identifiera och föreställa sig hur platsen upplevs året om och hur existerande och tillförda kvaliteter kan stärkas för att addera värde alla årstider.

- ***Vilka utmaningar möter du oftast när det gäller att gestalta parker för vinterbruk?***

Det mest förekommande svaret gällande problematik vid vintergestaltning berör drift och skötsel aspekter. Alla tre intervjuade var överens om att skötseln och driften utgör en svårighet då frågor som placering av snöupplag, om parken kan skötas vintertid och gestaltning som tillåter rätt skötsel kan utföras. Vidare nämner Wallby att mindre användning av offentliga miljöer kan leda till att vissa ytor upplevs som ”döda” vintertid vilket kan vara svårt att lösa. Ytterligare diskuterade två av intervjuade problematiken om att planera och gestalta för vinteraktiviteter och kvaliteter när det ej går att räkna med en snö. Alltså måste gestaltningsarbetet erbjuda multifunktionella ytor som kan medföra unika vinterkvaliteter om vädret tillåter det.

- ***Vilka upplevelsemässiga kvaliteter anser du är särskilt viktiga att prioritera i parkgestaltning för vinterbruk?***

Tillgänglighet och trygghet var det generella överensstämmande svaret hos de intervjuade. Även om svaren var lika lyftes olika aspekter som särskilt viktiga att prioritera mellan de olika landskapsarkitekterna. Jönsson svarade exempelvis att de prioriterar orienterbarhet, trygghet, ljus och tydliga rumsligheter vintertid. Wallby och Jönsson var även överens om att belysningen var av stor vikt vid gestaltning. Belysningen ansåg de bidra med att öka tryggheten, förhöja kvaliteter och rumsligheter samt bidra med estetiska effekter när det är som mörkare vintertid. Vidare berättade Jönsson att belysningen kunde agera ett komplement för att få fram de rumsliga kvaliteterna som hon ansåg borde prioriteras vid gestaltningsarbetet. Starck svarade att det viktigaste för honom vid gestaltningen är att se till att passage och användning av utemiljöer vintertid ska upplevas självklara året om. Detta ter sig i olika avvägningar gällande skötsel,

framkomlighet och uppmärksammandet av olika kvaliteter såsom fondmotiv och vegetation.

Svarsresultaten varierade mer på denna fråga och beror troligtvis på de individuella intressena, kunskaperna och personliga upplevelserna som vardera landskapsarkitekten besitter.

- ***I vilken utsträckning tar ni hänsyn till användarnas sensoriska upplevelser (ljus, material, färg, ljud) i vinterklimat?***

Den huvudsakliga sensoriska upplevelsen som de tre landskapsarkitekterna jobbar med är belysning och effektbelysning. Starck förklarar att belysning kan användas för att förstärka olika rumsliga och vinterspecifika kvaliteter. Effektbelysningen kan hjälpa att få fram former och texturer som eventuellt inte förekommer andra tider på året. Vidare kan belysningen bli en stark effekt de vinterkvällar när det är som mörkast. Vidare poängterar Starck att mörkret kan vara en tillgång vintertid. Speciellt i urbana miljöer då en mörk kvällshimlen blir mer och mer ovanligt. Alltså kan belysning och ytor som reflekterar ljus (som snö och ljusare markmaterial) användas för att kontrastera mot de ytor som avsiktligt behålls mörkare.

Arbetet med ljud i vinterlandskapet är inte lika förekommande i gestaltungsarbetet. Wallby exemplifierar inkorporering av ljud i form av ljudbilden när man promenerar på grus, en träspång eller hur det låter när man kliver på snö. Dock brukar ljud vara ett mer framträdande gestaltungsgrepp under de andra årstiderna på året. Andra sensoriska upplevelser brukar inte vara lika förekommande då det är svårare att jobba med dessa vintertid. Doft och textur är exempelvis svårare att arbeta med vintertid och blir alltså inte lika inkluderade i gestaltungsarbetet.

- ***Påverkar lokala väderförhållanden era gestaltungsval i parker och grönområden?***

Starck svarar att väderförhållandena alltid påverkar gestaltungsvalen. Fokus ligger på att se hur det lokala mikroklimatet ser ut och hur platsen kan gestaltas från de lokala förutsättningarna. Jönsson kommenterar att det regionala skillnaderna i vinterklimatet påverkar hur gestaltungsarbetet ser ut i landet. Både gestaltning och val av material kan behöva justeras och anpassas för gestaltungsprojekt utförda på platser som utsätts för längre och kallare vintrar.

Wallby svarar liknande att snön inte tar lika stor plats i planeringsstadiet i södra Skåne som i Norrland. Vidare förklarar hon att regioner som drabbas av mer snöfall kan behöva en plogkarta och planering för hur och var snön ska läggas i

utemiljöerna. Alltså poängterar hon att det blir viktigt att detta berörs i planeringsstadiet så att det inte slutar med att snön dumpas i finrabatten. Vidare exemplifierar de intervjuade att materialvalen kan behöva ändras eller beaktas på grund av halkrisker vintertid. Träytor exempelvis har en tendens att spricka upp och bli speciellt hala vintertid. Detsamma berör viss markbeläggning.

- *Arbetar ni med väderskydd (vind, snö, kyla) i parkdesign, och i sådana fall vilka lösningar har du upplevt som mest framgångsrika?*

Väderskydd är en aspekt som alla tre landskapsarkitekter har i åtanke vid gestaltungsarbetet. Jönsson svarar att de mest framgångsrika väderskydden är de med tätt tak och täta sidor, för att skydda mot olika väderslag. Vidare tar Starck och Wallby upp att terrängen och topografin kan användas för att skapa hörnor med lä genom att addera och nyttja den existerande topografin. Wallby poängterar även att väderskydd är relevant året om. Vintertid kan det vara uppskattat att ha en hörna i parken i lä med skydd mot vind eller oväntat skyfall. På sommarhalvåret kan samma väderskydd erbjuda skugga som kan vara speciellt viktigt för skolklasser och mindre barn som är mer känsliga mot sol. Både Starck och Jönsson gav exempel på byggda väderskydd som blivit populära komplement i gestaltungsprojekt. Detta i form av ett enklare väderskydd i en stadspark och täta väderskydd som går att snurra beroende på vindriktning. Dock svarar de intervjuade att det kan råda en viss skepsism mot väderskydd från beställare och förvaltares håll då de kan utsättas för vandalism eller blir platser som kan leda till längre tillhåll.

- *I vilken grad upplever du att klimat- och väderanpassning prioriteras i dagens planerings- och gestaltungsprocesser?*

Alla tre intervjuade var överens om att det brukar finnas en önskan och intresse för klimatanpassning från beställare. Jönsson poängterar även att i dagsläget är klimat- och väderanpassning mer prioriterat än tidigare. Vidare påpekar hon att med de nya EU-direktiven har kraven på kommuner och företag höjts vid redovisning av arbetet med hållbarhet. Wallby belyser att landskapsarkitekten har perspektiv och kunskaper som kan behöva förmedlas vidare till beställare och andra inom arbetsteamet som inte är insatta. Wallby påpekar även att det inte alltid är uppenbart att beställare eller andra discipliner tänker på att planera för alla årstider. Alla tre landskapsarkitekter poängterar att beställare oftast är måna om att de vill att platserna ska kunna fungera året om, de kanske bara inte har samma insikt i arbetet som en landskapsarkitekt. Alltså blir landskapsarkitekterna de ämneskunniga som vet betydelsen att gestalta en miljö som är dynamisk och föränderlig. Utemiljöer är ej stagnant utan skiftar med flertalet årstider.

Vidare poängterar Starck att det ofta finns en önskan av beställare att inkludera väderskydd men att det lätt kan bli en diskussion gällande kostnader. Ytterligare påpekar han att skötsel och drift brukar uppleva att väderskydd kan föra med sig andra problem. Alltså blir tillförseln av väderskydd vid gestaltningsarbetet en avvägning i gestaltningsprocessen. Jönsson svarar liknande att det diskuteras mycket om klimatanpassning i projekt men att detta kanske inte alltid prioriteras då ekonomin oftast går först.

Frågor som styrkts:

- *Finns det exempel från projekt du arbetat med där vinteraspekten haft särskilt stor påverkan på utformningen?*

Ovanstående fråga har styrkts från sammanfattningen då den inte gav några konkreta användbara svar.

Intervjuerna med landskapsarkitekterna konstaterade att vintergestaltning är en integrerad och komplex del i landskapsarkitektens gestaltningsarbete av utemiljöer i dagsläget. Vidare relaterade svarsresultaten till flertalet aspekter som exemplifierades i litteraturstudien. Intervjuerna konstaterade att vintergestaltning och planering förekommer som en integrerad och viktig aspekt i ett helårsperspektiv för att utemiljöer ska vara attraktiva året om. De viktigaste kvaliteterna enligt intervjuade att prioritera vid vintergestaltning var belysning, trygghet och skötsel av utemiljöer. De största svårigheterna att tackla vid gestaltning berörde aktiveringen, tryggheten och planeringen av utemiljöer vintertid. Beroende på en plats mikroklimat behöver gestaltningen anpassas till dess unika förutsättningar. Väderskydd och unika rumsliga förutsättningar omformas och implementeras för att skapa ett behagligare mikroklimat vintertid. Klimatanpassning och vintergestaltning är i dagsläget aktuellt men kan ibland bortprioriteras på grund av budgetfrågor. På grund av det mildare klimatet i södra Skåne behöver de intervjuade landskapsarkitekterna planera för multifunktionella ytor som kan användas på olika sätt beroende på hur vintersäsongen kan tänkas se ut.

3. Diskussion

3.1 Vintergestaltning i teorin och praktiken

Litteraturen och intervjuerna har gett en inblick i olika aspekter som kan inkorporeras i gestaltungsarbetet för att öka attraktiviteten och tillgängligheten av utemiljöer. Men lite forskning tyder på ett konkret samband på gestaltungsingrepp och hur detta upplevs av användare. Arbetet av Paukaeva et al. (2021) och Watanabe et al. (2024) inkluderade en viss mängd användarstatistik vintertid. Intervjuerna med yrkesprofessionella gav inte heller några konkreta svar om användningen ökade efter olika gestaltungsingrepp implementerats. Detta kan bero på att frågorna som ställdes vid intervjutillfällena inte var tillräckligt specificerade eller att de intervjuade ej hade kunskap gällande frågan. Fallstudien gällande Folkets park tydde på en ökad användning och vistelse i parken vintertid. Vintergestaltningen verkar ha ökat besöksfrekvensen men kan inte styrkas med konkret statistik. Alltså hade arbetet behövts kompletteras med en studie som undersöker hur vintergestaltungsmetoder påverkar användningen av utemiljöer rent konkret.

Som Watanabe et al. (2024) förespråkade i sin studie är det viktigt att prioritera enkelhet i användning av utemiljön. Vidare poängterar de att snön erbjuder unika kvaliteter som bör beaktas och behållas. Bortforsling av exempelvis all snö kunde i sin tur sänka unika vinter kvaliteter på platser. Alltså måste en avvägning ske mellan att tillgängliggöra framkomlighet och bevara de unika kvaliteter snö och is kan erbjuda (Watanabe et al. 2024). Detta så att besökarens säkerhet inte riskeras på bekostnad av estetik och framkomlighet.

I litteraturdelen diskuterades väderförhållandens påverkan på upplevelsen och användningen av utemiljöer. Studien av Eliasson et al. (2007) belyste att väderförhållande och det upplevda intrycket av en plats genererade dynamiska unika svar. Vissa platser upplevs som mer spännande och dynamiska vid ett väderslag medan andra platserns upplevelsekaraktär kan sänkas med samma väderförhållanden. Intervjuerna med yrkesprofessionella presenterade även att väderskydd var hjälpligt för att öka attraktiviteten av platser. Dock framkom det ingen konkret data från vare sig intervjuerna eller litteraturen gällande ökad användning.

Generellt överlappade den litterära studiens resultat med det praktiska arbetet som de yrkesprofessionella implementerade i gestaltungsarbete. Det uppkom inga större skilda åsikter från intervjuade. Svaresresultaten mellan de intervjuade landskapsarkitekterna var tämligen lika. Prioriteringar, åsikter och arbetsmetoder

liknande varandra trots skilda arkitektkontor. Detta kan vara ett resultat av ospecificerade allmänna frågor som ej resulterade i tydliga svar. Eller så tyder detta på att det råder en likhet i praktiken mellan de olika kontoren i dagsläget. Viktigt att poängtera är att svaren och arbetssättet med stor sannolikhet påverkats av att de yrkesverksamma landskapsarkitekterna och fallstudien är baserade i södra Skåne.

Alla tre intervjuade landskapsarkitekterna var överens om att trygghet och tillgänglighet vintertid var av högsta prioritering vid gestaltning. Landskapsarkitekterna tog upp belysning, växtmaterial, materialval och planering av stråk som de huvudsakliga aspekterna som bearbetades vid planering och gestaltungsstadiet. Vidare förklarade två av de intervjuade att vintern sågs som en integrerad del i planeringsarbetet där ett helårsperspektiv stod i centrum för planering och gestaltning. Alla var även överens om att den största utmaningen vid vintergestaltning var skötseln och drift efter gestaltningens utförande. En god planering, dialog och framförhållning gällande ytornas skötsel var av hög prioritering.

I de södra delarna av Sverige är en vit vinter ej garanterat. Nederbörd vintertid i form av snö och is kan bidra med problematik och skötselkrav men kan även erbjuda unika möjligheter. Offentliga miljöer bör alltså kunna erbjuda kvaliteter vintertid med eller utan snöns närvaro med syfte att uppmuntra till rörelse och vistelse utomhus. Vidare arbetar yrkesprofessionella med rumsligheter för att skapa intressanta sekvenser och behagliga samt dynamiska mikroklimat vid vintergestaltning. Vidare kan topografin på platsen användas för aktivitet och rumslighet då den blir mer framträdande vintertid när majoriteten av växtligheten vissnat ned och färgpaletten blivit dovare. Intervjuerna gav en inblick i medvetenheten och inkluderingen av vintersäsongen som en komplex parameter vid gestaltningen. Det oförutsägbara vädret i södra Skåne kräver att gestaltningen ska innehålla en bredd på kvaliteter och aktiviteter beroende på hur vintern utvecklas.

Fallstudien av Folkets park belyste en ökning av besökare vintertid i samband med tematisering och unika aktiviteter. Sämre väder vintertid verkade inte ha en markant påverkan på besöksantalet. Motsvarande sämre väderförhållande sommartid verkade ha ett större utfall på om besökare vistades i parkmiljön trots unika aktiviteter. Viktigt att poängtera är att det inte framkommit någon konkreta förändrade användningsdata utan dessa konstaterande framkom från intervjun i samband med den mindre fallstudien av Folkets park. För att sammanfatta verkade besökare mer villiga att vistas ute i sämre väder vintertid för att kunna ta del av de unika vinteraktiviteterna än motsvarigheten sommartid.

Efter att ha utfört intervjuerna och bearbetat arbetet bedöms det varit givande att inkludera frågor relaterade till de olika aspekterna som tagits upp i litteraturdelen. Exempelvis diskuterades en studie relaterat till temporära installationer i Ryssland i litteraturstudien tidigare i detta arbete. Fallstudien i Folkets park hade varit perfekta tillfället att fråga hur Malmö stad arbetar med det i praktiken. Sammanfattningsvis råder en överlappning av kunskap som de yrkeskunniga besatt med de resultaten som litteraturstudien genererade.

3.2 Metodreflektion

Som det tidigare nämnts har det i dagsläget inte bedrivits extensiv forskning på användningen och upplevelsen av utemiljöer vintertid. Detta har lett till att litteraturen i hög grad har behövt ha ett internationellt perspektiv för att fylla kunskapsluckorna. Intervjuerna i detta arbete har utförts med yrkeskunniga baserade i södra Sverige. Detta påverkar i sin tur hur deras arbetssätt ser ut. Detta kan i sin tur ha skapat ett dilemma baserat på om litteraturen är relevant i relation till arbetet i praktiken hos de yrkeskunniga i södra Skåne.

På grund av den snäva tidsramen för arbetet och svårigheten att nå ut till olika landskapsarkitekturförhållanden för att utföra intervjuer blev det i person, på mejl och på länk. Att ha intervjuer över länk skapade bekymmer med transkriberingen och förståelsen av svaren då ljudkvaliteten skapade komplikationer. Det finns även en medvetenhet att intervjun över mejl kan sakna en del detaljer och nyansering på grund av eget tolkningsutrymme. Detta hade kunnat åtgärdas genom att utföra intervjuerna i person. Men på grund av ramen för studien, fullbokade scheman och kontakt på olika orter var detta ej möjligt att utföra.

Efter att ha bearbetat projektet och utvärderat arbetsprocessen finns det en del aspekter som hade kunnat förbättrats. Intervjuerna fördes parallellt med det fördjupade arbetet av litteraturstudien. Detta innebar att frågorna bearbetades fram parallellt med litteraturfördjupningen. Nu i efterhand konstateras det att det varit bättre att skapa mer specifika och riktade frågor baserat på resultaten i litteraturdelen. Genom att använda sig av resultaten i litteraturen för frågorna hade det kunnat bidra med en djupare diskussion. På så vis hade mer specifika frågor gällande de yrkesprofessionellas arbete relaterat till konkreta aspekter från litteraturen besvarats. Vidare var många av intervjufrågorna inte tillräckligt specifika vilket ledde till att svaren i sig också blev otydliga och abstrakta. Ytterligare ströks en av intervjufrågorna då formuleringen av frågan inte gav några relevanta resultat. Det hade även varit relevant att ha utfört en egen fallstudie baserat på resultaten från litteraturen och intervjuerna och undersöka resultaten i ett verkligt scenario.

3.3 Framtida forskning

Under arbetets gång genomfördes försök att komma i kontakt med landskapsarkitekter baserade i nordligare regioner som exponeras av kallare vinterklimat. För framtida forskning hade det varit spännande att kontakta yrkeskunniga i de norra och mellersta delarna av landet för att få en mer bred nationell undersökning om arbetsmetoder avskiljer sig mellan regioner. Det hade även varit relevant att ta del av mer framtida forskning och fallstudier baserat på rörelse och vistelsestatistik vintertid. Det var speciellt svårt att få fram information berörande studier baserat på vistelse och rörelsemönster i relation till väderskydd i utemiljöer och om detta påverkade vistelselängden hos användare.

3.4 Slutsatser

Detta kandidatarbete har undersökt frågeställningar relaterat till gestaltning, användning och upplevelsemässiga faktorer av utemiljöer vintertid. Litteraturen tyder på att det i dagsläget finns forskning runt ämnesområdet. Nischad forskning riktad till rörelsemönster och upplevelser av utemiljöer i ett vinterklimat och dess effekter är dock fortfarande begränsad.

Intervjuerna med yrkesprofessionella konstaterade att vinterhalvåret inkluderas som en integrerad del i planerings och gestaltningsarbetet. I de södra delarna av landet där en kall vinter ej är pålitlig ligger fokus på att skapa multifunktionella lösningar som kan komma till bruk vintertid om väderförhållandena tillåter det. Vintern ses som en unik årstid som även den erbjuder unika kvaliteter och förutsättningar. De intervjuade yrkesprofessionella ser på vintern som en tillgång vilket resulterar i ett gestaltningsarbete som beaktar och framhäver de unika kvaliteter som vintern presenterar i utemiljöer vintertid.

Denna studie fastställer även att förutsättningen för att en park ska upplevas som attraktiv vintertid handlar det om gestaltning och skötsel med fokus på lättillgänglighet för besökare. De huvudsakliga resultaten från litteraturstudien och intervjuerna gällande gestaltningsgrepp berör effektbelysning, vintergröna växter och effektiva självklara stråk i utemiljöer. Genom att fokusera på användningsbehov och passager i utemiljön och sedan applicera relevant skötsel blir miljöerna tillgängliga, säkra och attraktiva året om. Ytterligare har arbetet kommit fram till att olika temporära installationer och aktiviteter knutna till vintersäsongen skapar en möjlighet att öka användningen av utemiljöer. Detta har exemplifierats i studien i Khabarovsk, Ryssland och i den mindre fallstudien i Folkets park i Malmö.

Referenser

- Arnardottir, N. Y., Oskarsdottir, N. D., Brychta, R. J., Koster, A., van Domelen, D. R., Caserotti, P., Eiriksdottir, G., Sverrisdottir, J. E., Johannsson, E., Launer, L.J., Gudnason, V., Harris, T.B., Chen, K.Y., Sveinsson, T. (2017). Comparison of Summer and Winter Objectively Measured Physical Activity and Sedentary Behavior in Older Adults: Age, Gene/Environment Susceptibility Reykjavik Study. *International journal of environmental research and public health*. 14 (10), 1268. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5664769/>
- Bianchi, M. (2021). Walking in a winter wonderland? an assessment of winter maintenance and physical activity features in Smythe Park, Toronto. *Toronto Metropolitan University*. <https://doi.org/10.32920/ryerson.14653314.v1>
- Costamagna, F., Lind, R., Stjernström, O. (2019). Livability of Urban Public Spaces in Northern Swedish Cities: The Case of Umeå. *Planning Practice & Research*. 34(2), 131–148. [Full article: Livability of Urban Public Spaces in Northern Swedish Cities: The Case of Umeå](#)
- Dionne, I. J. (2024). Seasonality and climate change: Challenges for physical activity in older adults. *Open Access Government*. <https://www.semanticscholar.org/paper/Seasonality-and-climate-change%3A-Challenges-for-in-Dionne/19fdc392b640db8312f3b80d44b00167790295b5>
- Eliasson, I., Knez, I., Lindberg, F., Westerberg, U., Thorsson, S. (2007). Climate and behaviour in a Nordic city. *Landscape and Urban Planning*. 82 (1-2), 72-84. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169204607000473>
- Hamilton, S. L., Clemen, S. A., Griffiths, P. L. (2008). UK adults exhibit higher step counts in summer compared to winter months. *Annals of human biology*. 35(2), 154–169. <https://doi.org/10.1080/03014460801908058>
- Hansen, A. (2019). Hjärnstark. Månpocket.
- Lindsten, P. O. (2025). I butiksdödens spår- handeln i plågsam förvandling. *Dagens Industri*, 12 november. <https://www.di.se/nyheter/i-butiksdodens-spar-handeln-i-plagsam-forvandling/> [2026-03-17]
- Länsstyrelsen (u.å.). *Folkets park*. <https://www.lansstyrelsen.se/skane/besoksmal/kulturmiljoprogram/kulturmiljoprogram>

- ram-skane-historia-och-utveckling/kulturmiljoprogram-folkrorelsernas-landskap/folkets-park.html?utm_source=chatgpt.com [2026-03-16]
- Malmö stad (2025). *Folkets park – Malmö stad*. <https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Arkitektur-och-kulturarv/Malmos-historia/Platser-och-byggnader/Parker-strander-och-naturomraden/Folkets-Park.html> [2026-03-16]
- Patel, R., Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4:3 uppl., Studentlitteratur AB.
- Paukaeva, A. A., Setoguchi, T., Luchkova, V. I., Watanabe, N., Sato, H. (2021). Impacts of the temporary urban design on the people's behavior - The case study on the winter city Khabarovsk, Russia. *Cities*. 117, 103303. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264275121002031>
- Pressman, N. (1989). The search for northern settlement form: Dilemmas and directions. *Habitat International*. 13 (2), 127-137. [https://doi.org/10.1016/0197-3975\(89\)90077-5](https://doi.org/10.1016/0197-3975(89)90077-5)
- SMHI (u.å.). *Vinter*. <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/meteorologi/arstider/vinter> [2026-03-14]
- Thorsson, S., Honjo, T., Lindberg, F., Eliasson, I. (2006). Thermal Comfort and Outdoor Activity in Japanese Urban Public Places. *Environment and Behaviour*. 39, 660-684. https://www.researchgate.net/publication/229421454_Thermal_Comfort_and_Outdoor_Activity_in_Japanese_Urban_Public_Places
- Vienna.at. (2025). Vienna Ice Dream Attracted 770, 000 visitors in Anniversary Season. <https://www.vienna.at/vienna-ice-dream-attracted-770000-visitors-in-anniversary-season/9252335> [2026-03-15]
- Watanabe, N., Setoguchi, T. (2024). A study of the Relationship between Human Behaviour and Urban Design during the Winter in a High-Snowfall Urban Area. *Sustainability*. 16, 3938. <https://doi.org/10.3390/su16103983>
- Zhang, Y., Folarin, A. A., Sun, S., Cummins, N., Ranjan, Y., Rashid, Z., Stewart, C., Conde, P., Sankesara, H., Laiou, P., Matcham, F., White, K. M., Oetzmann, C., Lamers, F., Siddi, S., Simblett, S., Vairavan, S., Myin-Germeys, I., Mohr, D. C., Wykes, T., Haro, J. M., Annas, P., Penninx, B. WJH., Narayan, V. A., Hotopf, M., Dobson, R. JB. (2024). Longitudinal Assessment of Seasonal Impacts and

Depression Associations on Circadian Rhythm Using Multimodal Wearable Sensing: Retrospective Analysis. *Journal of Medical Internet Research*. 26. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1438887124008355>

Zhang, Y., Folarin, A. A., Sun, S., Cummins, N., Ranjan, Y., Rashid, Z., Stewart, C., Conde, P., Sankesara, H., Laiou, P., Matcham, F., White, K. M., Oetzmann, C., Lamers, F., Siddi, S., Simblett, S., Vairavan, S., Myin-Germeys, I., Mohr, D. C., Wykes, T., Haro, J. M., Annas, P., Penninx, B. WJH., Narayan, V. A., Hotopf, M., Dobson, R. JB., Pratap, A. (2025). Assessing seasonal and weather effects on depression and physical activity using mobile health data. *npj Mental Health Research*. 4 (11). <https://doi.org/10.1038/s44184-025-00125-x>

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Ida Dorson Heden har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☒ JA, jag, Ida Dorson Heden har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.